

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. februvarja 1902.

Politični oddelek.

Nemiri v Trstu.

Minoli teden so se v Trstu zgodili nemiri, kakoršnih to mesto še ni doživelo, ki pa so tržaške razmere nakrat takorekoč bengalično razsvetlile, ter pokazale na jedni strani popolno nesposobnost državne uprave za njene socialne in politične naloge, na drugi strani pa mej prebivalstvom tudi tendence, ki so na sebi največja nevarnost za državo.

Uzrok nastalim nemirom je v prvi vrsti vlada, ker ta ni bila kos svoji nalogi. Povod nemirom je dal štrajk „Lloydovih“ kurjačev, ki bi bil gotovo ostal omejen na interesente, da ni vlada vsega pokvarila.

Kurjači na „Lloydovih“ parnikih so pred Bogom in pred ljudmi veliki siromaki in trpini, kajti kurjaška služba je mučna in težka, da nobena tako. „Lloydovi“ kurjači, katerih je kacic 800 — večinoma Slovencev — so vsled tega zahtevali ne zvišanja plače, ampak le olajšanja službenih razmer. Njihove želje so bile skromne in so bile omejene na te-le točke:

1. Kurjači so zahtevali, naj se odpravi uredba, da mora kurjač, kadar je bil šest ur prost, biti tri ure na parniku na straži in opravljati dela, katera spadajo v področje mornarjev. „Lloyd“ je upeljal to navado, da mu je treba nekaj manj mornarjev imeti.

2. Zahtevali so dalje, naj se utesni delavski čas. Kurjač je imel doslej 12 ur trajajočo dnevno ali nočno „šihto“, potem je bil 12 ur prost, oziroma le 9 ur, ker je moral tri ure biti na straži. Od omenjenih 12 ur je bil $10\frac{1}{2}$ ure pri delu, poldruga ura je odpadla na pavze. Če se pomisli, kako kurjač pri delu trpi, je gotovo, da tacega dela $10\frac{1}{2}$ ure ni možno prenesti. Kurjači so zahtevali, naj se $10\frac{1}{2}$ urno

delo skrči na 8 ur. Tudi najtrdosrčnejši človek mora z ozirom na trpljenje pri kurjaškem delu priznati, da ta zahteva ni pretirana.

3. Končno so zahtevali, naj bo kurjačem, kadar so v pristanu, dovoljeno, da sme vsaj polovica od njih vsako noč ostati doma pri svojih rodbinah, mej tem ko so morali doslej biti na parniku, tudi če so bili prosti.

To so bile zahteve kurjačev. In te ponižne zahteve je „Lloyd“ odklonil z vso odločnostjo. Vsled tega je prišlo do štrajka.

Človek bi mislil, da ostane vlada vsaj v takem slučaju nevtralna, in da bo skušala med „Lloydovimi“ špekulanti in med največjimi trpini vsega „Lloydovega“ osobja posredovati. Pa to se ni zgodilo. Vlada ni posredovala in tudi nevtralna ni ostala, ampak priskočila je na pomoč „Lloydu“, šla mu je na roko, da bi ta zamogel kurjače izstradati in jih prisiliti, da pod starimi, nezgodnimi pogoji prevzamejo delo. To kriči do neba in vlado zadene zato vsa odgovornost za dogodivše se izgrede.

Vlada je dopustila, da je „Lloyd“ mesto štrajkujočih delavcev najel tuje kurjače, arabske, grške, italijanske, turške in indijske, ljudi, katerih bi „Lloyd“ ne smel sprejeti, ker je od države subvencioniran, ker uživa od države posebne privilegije. Pri tem je c. kr. pomorska oblast celo popolnoma ignorirala, da imajo ti tuji kurjači le navidezno tiste izpite, ki so predpisani, da niso polnovredni namestniki domačih kurjačev, nekateri sploh niso imeli nikakih izpitov.

Vrh tega je pa še c. kr. mornarica priskočila „Lloydu“ na pomoč in komandirala 30 vojaških kurjačev na službovanje pri „Lloydu“, češ, da zamore „Lloyd“ izpolniti proti poštnemu erarju prevzete dolžnosti.

To je sodu izbilo dnò. Štrajkujoči kurjači so pač računali, da prisilijo „Lloydovo“ gospodo k odje-njanju s tem, da onemogočijo „Lloydu“ izvrševati njegove dolžnosti. Ta njih račun pa jim je preprečila vlada s tem, da je „Lloydu“ dovolila najeti manj vredne tuje kurjače ter mu dala na razpolago vojaške kurjače. „Lloyd“ je vsled tega mogel vsaj najnujnejše svoje dolžnosti izvrševati, njegove ladje niso bile več odvisne od štrajkujočih kurjačev in s tem bi bil štrajk ugonobljen, da ni vladno postopanje napotilo drugih delavcev, da so kurjačem hiteli na pomoč.

Tržaško delavstvo je sklenilo uprizoriti gene-ralni štrajk, ter s tem paralizirati vladno pod-piranje „Lloyda“. Ta štrajk je bil v četrtek uprizorjen, a čim se je začel, posegli so v ta strogo gospodarski boj tudi drugi elementi, katerim pa ni bilo za zmago delavskih zahtev, ampak za vse druge zahteve.

Pred vsem so se delavskega gibanja oprijeli iredentisti, ter so ljudstvo ščuvali k izgredom, hoteč provzročiti revolto in krvave boje, ki bi obrnili nase občno pozornost, razvneli strasti in provzročili vsaj utrjenje iredentizma, če ne že mednarodne konflikte ali celo intervencije.

Nadalje pa so se delavskega, na sebi vseskoz poštenega gibanja polastili tisti anarhistični elementi, katerih je v Trstu vse polno. Anarhizem je mej Itali-jani sploh jako razširjen, posebno pa mej tržaškim „mobom“. Tržaška „mularija“ je vseskoz anarhistična in ta mularija je, deloma iz lastnega nagiba, deloma vsled ščuvanja iredente, provzročila, da je prišlo do krvavih izgredov.

Vlada je v nedeljo razglasila obsedno stanje in za slučaje punta določila naglo sodbo. Take izredne odredbe sicer niso simpatične in da je vlada glede štrajka „Lloydovih“ kurjačev pametno postopala, bi jih tudi ne bilo treba izdati, ali dogodki v petek in v soboto so jo silili, da se je poslužila tega sredstva. Ž njim je hipoma zadušila revolucijsko gibanje in provzročila, da sta v Trstu zopet zavladala red in mir.

Politični pregled.

Državni zbor. — V poslanski zbornici so bile zadnje dni jako rezke in časih prav viharne razprave. Posebno burne so bile debate, ko se je govorilo o Luegerjevi interpelaciji, v kateri so bili razni nemški liberalci dunajski označeni kot sleparji in goljufi. Lueger je zagotavljal, da vse svoje trditve dokaže, a glej, ko je dobil priliko, to storiti, ni izpolnil svoje obljube, ni doprinesel obljubljenega dokaza. Tudi zastran nemirov v Trstu se je dvakrat govorilo. Ministrski predsednik je branil namestnika, policijo, vojaštvo, samo „Lloyda“ ni branil. Socijalni demokrat Ellenbogen je govoril silno strastno, ali v bistvu je še najpravičnejše označil storjene napake. Zbornica je izvolila poseben odsek 37 članov, ki ima nalogo, tržaške dogodke preiskati in v osmih dneh poročati. Poroče-valec je dr. Fuchs. Tudi slovenski poslanci se hočejo pri tisti priliki oglasiti in pojasniti tržaške razmere s slovenskega stališča. Zbornica je dokončala prvo branje predloge zastran bosanskih železnic in začela v sredo razpravo o proračunu.

Avstrija in Rusija. — Nadvojvoda Fran Ferdinand se je povrnil iz Rusije, a njegovo potovanje je še sedaj predmet obširnim razpravam v časopisih. V obče se sodi, da je nadvojvoda imel važne politične naloge in sicer na jedni strani z ozirom na nemški carinski tarif, na drugi strani pa z ozirom na balkanske razmere. Srbski in bolgarski listi so mnenja, da se je sedaj obnovil in poglobil dogovor mej Avstrijo in Rusijo glede razdelitve sfer na Balkanu in so vsled tega silno nevoljni. Čuje se tudi, da je nadvojvoda interveniral tudi v prid Rumunije, ki je Rusiji bila doslej skrajno sovražna.

Srbija. — Zopet se vlačijo po nemških listih vsako-vrstna senzacionalna poročila. Vidi se, da je bila uprizorjena sistematična gonja proti kralju in kraljici in da se je vprašanje o prestolonasledstvu sprožilo z namenom, strmoglaviti kralja. Z ozirom na to, da se vedno govori o silnem na-sprotstvu mej Srbijo in Črnogoro in da se vedno kolportirajo govorice, da je črnogorski princ Mirko pretendent na srbski prestol, je jako značilno, da je „Glas Črnogorca“ priobčil iz peresa črnogorskega vladarja članek, v katerem se odločno zavračajo te spletke.

Belgija. — Socijalni demokratje v Belgiji so uprizorili veliko gibanje za uvedenje splošne in jednake volilne pravice. V parlamentu so bile zaradi tega že sila ostre razprave, katerim so sledile velike demonstracije v Bruselju in tudi v drugih mestih.

Španjska. — V Barceloni je nastalo močno revoluci-jonarno gibanje. Kacih 100 000 delavcev je začelo štrajkati in uprizarjati vsakovrstnih izgredov. Vlada je bila prisiljena, razglasiti izjemno stanje. Na raznih krajih, ne samo v Barce-loni, ampak tudi v sosednih mestih, je prišlo že do krvavih bitk in je bilo mnogo ljudi ustreljenih.

Angleška je sklenila z Japonsko alijančno pogodbo, naperjeno zoper Rusijo in Francijo. S to pogodbo hoče An-gleška preprečiti vsako napredovanje Rusov in Francozov na Kitajskem, kar je tudi v interesu Japonske. Slednja je s to alijančno pogodbo postala šele prav važen faktor v vseh azijskih zadevah ter bi eventualno zamogla vplivati tudi na evropske politične razmere. V tem tiči uprav velikanski pomen sklenjene alijance.

Vojna v južni Afriki. — Dewet je ušel angleškim, lovečim ga kolonam na jako genialen način. Pognal je čredo volov in krav proti blockhišam ter preko žične ograje žele-zniške proge. Živina je ograjo potrgala, Angleži so streljali nanjo, med tem pa so Buri utekli, razkropljeni na majhne četice. Kje je Dewet, sedaj še ni znano, ali baje ima že zopet vse čete skupaj. Kako živahno je na južnoafričanskih bojiščih, dokazuje poročilo lista „Nieuwe Rotterdamsche Courant“, ki pravi, da je bilo meseca decembra 310 bitk in prask, in sicer 120 v Transwaalu, 101 v Oranju, 74 v Kaplandiji in 9 v Natalu. Razen teh se je vršilo še 6 bojov brez navedbe kraja. To kaže, da so burske čete še po vsej južni Afriki. Večinoma povsod so bili Buri ofenzivni. Velikanske sleparije liferantov streljiva, konj in hrane za angleško vojsko so se razkrile šele nedavno. Šele pred par dnevi je angleški vojni minister s triumfom naznanil, da se je posrečilo dobiti novega liferanta za meso, ki bo pri funtu za 1½ pence cenejši, s čimer se prihrani na leto 600—700.000 funtov šterlingov. 7. t. m. pa se je razkrilo, da je dotični liferant ogoljufal angleško vlado, ker je pošiljal mesto avstralskega mesa ne-užitno argentinsko ter prodal svojo pogodbo sindikatu Wernher, Beit in Rhodes. Ta si je razdelil v kratki dobi 100 % divi-dende! Živela vojna! Nova Seelandija nima nič denarja, da bi mogla nadaljevati dela v rudokopih. Več tisoč delavcev je brez zaslužka, ki se zato silijo na vojno. Beda je vzrok navdušene požrtvovalnosti Seelandcev, o kateri je govoril Chamberlain s tolikim občudovanjem. Društvo „Deutsche Buren-hilfsbund“ je prosilo angleško vlado za dovoljenje, da bi po-